

OU ZANFONA SEMANAL—D' ALEGRIAS OU DE BÁGOAS,—SEGUN QU' O POBO GALLEGO S' ADIVIRTE, CANTA OU LAYA.

PRECIOS DE SUSCRICION

N-a Cruña, OITO cadelos pequenos ó mes.—Fora NOVE id.—Número solto UN can grande

OS GALLEGOS RENEGADOS.

Cando vemos á un andalús mofarse d'a nosa fala n-un castellano que se gaba de poseer, e d'o que se come a metá d' as sílabas convirtendoo en xerga, non nos causa estraneza, porque... ó fin rise d' o que non entende; tampouco nol-a causa en boca d'os que debían *yegar* a batuta en canto á pronunciar ben o castellano, por haber tido sen verce n-a índica coitada vila, e por mais qu' entre nosoutros pertendan botala de *gayos*, farián fundir a cabeza á Cervantes si s' erguera d' a tumba e ós oíra falar; axudamos famen a rir, ou rímonos d' outros moitos *castellani-das*, por exemplo, aqueles que se coadran diante d' un gallego trasplantado dend' o mais oculto rincuncho d' as nosas montañas ó exército ou á unha pobração grande de Castilla. e lle dí querendo *goasearse*: «Mia, chiquio, alciende un fósforo pa que te entienda, pus sinó me quedo á escuras»; nada d' esto nos espanta, pr' o que sí nos admira, o que fíre e subreva nosa y-alma é a servil imitación de que dan probas moitas persoas qu' habendo nascido como nosoutros n-este hermoso e mimosíño chan gallego e arrolados pol-a melodiosa fala qu' esculpiu as primeiras ideas n-a tenra imaxinación, fan alarde de dispreziala e de non entendela, confesando—confesión vergonzosa!—que non saben leela, c-o que dan a medida d' a sua cultura, pois tendo cuase todas as letras o mesmo sonido que n-o castellano,

confesan que tampouco saben ler este; e non saben do leelo tampouco saben esquirbilo; é dicir, son burros de necesidá.

O idioma é a pátria, e tod' o que menosprecea aquél renega d' ésta; non hai lazo que mais una os individos entre sí qu' a fala común á todos, e por unha coincidencia fúciie d' espricar; óusérvase que todas aquelas rexións que como Cataluña e as provincias vascas, levan á punta de lanza seu amor e predilección pol-o propio dialecto, distinguense tamen por seu ardente patreotismo, por seu constante afán de prosperidá local e, sobre todo, pol-a unión de todos os conciudadanos, unión qu' os convirte en verdadeiros irmáns dispostos sempre a mútua proutección e axuda.

¿Será verdá qu' o tono mais sobresaíente d' o noso carauter sea o frío egoísmo que trae aparexad' o desligamento de todo vínculo social e que tan pequenos e debres nos fai pra loitar pol-os intreses pátrios? ¿Será que nos cause vergonza aparecer diante os fillos d' outras provincias tales como somos, co-as nosas costumes; e a nosa fala?

Sea d' esto o que queira, é o certo qu' en ningunha provincia hai como en Galicia tantos ingratos fillos dispostos á disfrazarse de castellaños ou andaluces, disfrás, por outra parte, que lles senta tan ben com' a casaca e botas de montar á unha mona e que dá motivo ós contos bulrescos con que os ri-

diculizan aqueles mesmos á quen pertenden imitar, e ó sobronome de *andaluceiros* con qu' os dislinguen.

Por fortuna estes *andaluceiros* están en menoría e nada significa sua pelanteria pra contrarrestal-o mpúxe d' os moitos escarecidos fillos de Galicia, qu' axudados pol-o crecente gusto qu' amostan pol-a literatura pátreia as persoas ilustradas, tomaron sobre si o empeño nobre e filismente levado á cabo de rexenxerar o dialecto gallego.

Non falamos pra que nos oyan eses monos de imitación, por que nos téa sin coidado seu menosprecio e que se desgorxen por destrozal-o *cante flamenco* ou se traveil a lengoa por ciñila á unha pronunciación que non é a nativa; falamos só pra satisfacción d' a nosa conciencia, sinalando ós nosos leutores un tipo aborrescible, por canto representa ós gallegos ques' avergonzan e renegan d'a pátreia, ó avergonzarse e renegar d' o que mais a caracteriza, o dialecto: estes son os personaxes d' o conto andalús qu' habéndose atopa lo n'un escampado c'unha partida de ladrós qu' os ameazaron con degollalos si resultaban ser gallegos, o primeiro decrareuse natural de *Cordobaina*, o segundo de *Xéres d'a Fronteira* e o último de *Gaén*.

CÁNTIGAS

O VERDADEIRO AMOR

A MIÑA QUERIDA PEPA

Rair é hirmán de chorar,
viviré pai de morrer,
nai d' a dicha o padecer,
e igual despert' ou soñar.

(....)

Canta cuco, canta cuco
enriba d' aqueles olmos,
qu' esa vos en que n' é doce
fai vil-as bágoas ós ollos.
Canta, canta, qu' entr, mentres
a miña hestoria recordo,
hestoria que como todas
ten rengolós docorosos.

Fai anos, enquisto meu,
sobre d' aqueste petonto
sentín cantar d' outro tal
o qu' hoxe de ti esboto,
arrodában os loureiros
e circundában o arroyo,
o sol íbase poñendo
amodiño tras d' os cotos,
os reuliños reñleaban,
as rans cantaban á coro
a frol cúbaba seu cális

par' entregarse o reposo
d' aquela xornada grande
d' os dias de Mayo longo,
entrementres a labrega
aló enriba c' os seus torgos
decía adios á *Lourenzo*
que s' iba ocultando roibo;
eu sentad' aquí n-o prado
moi filósofo e moi solo
viña á falar con quen? ¡ai!
agora non me recordo
e s' o fago é que non quero
que nadia me chame tolo:
viña falar c-o invisibla
c-o que non ten nome propio
c-un amor qu' anda n-o aire
sobr' o pradiño verdoso,
sobr' a frorida campaña,
n-as cortiñas e n-os soutos:
e viña falar conmigo
porqu' eu non che tiña ontro
que respondese á estas falas
d' o espírito impresionoso.
Eu, sin o doce cariño,
qu' hoxe n-o meu eido alcontro
sin esa *y-auga d' a vida*
que fai renacer n-o corpo
a idea d' o paradiso
d' a libértá, d' o consorcio,
d' o amor universal
e de Dios Todopodroso,
ese fruido que ven
desd' o céo hastra nosoutros
e pousase n-a galiña
qu' apertugand' está os polos
e n-a loba e n-a leona,
cando amament' os cachorros,
n-o páxaro que toliño
se revolcalla n-os lodos
para buscal-a vicada
d' os que saliron d' o hóvo,
e por ven fame que teña
xamais lle roe seu estómago
hastra qu' os fillos contempra
moi ben fartos e moi zonchos.
Eu, probe de min, cativo,
aínda sin trazas de bozo
soñ' aquí n-estes prados,
sumido en trestes recordos,
choraba morto meu pai,
aquele pai tan amoroso
qu' a miña guía olleaba
com' a gaia d' o arbol novo;
agora servia á un-amo
ñiñor n-aldea famoso
por valente, por honrado
por bon e por dadivoso;
mañ aquel amo, Dios meu,
dábam' o negro carolo
de pan d' a mesma maneira
que se tir' á un can un hosor;
aquele amo non tovera
fillos, muller, nin tamponco
heredera d' os petrucios
ese providencial *sopro*
qu' aniña n-a nosa y-alma
cal á esencia n-o electropo,
facia com' a carnalia
posta enriba d' alto tronco